

Examen HAVO 2007

tijdvak 2
woensdag 20 juni
9.00 - 11.30 uur

aardrijkskunde

Bij dit examen horen bijlagen.

Dit examen bestaat uit 30 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 60 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring, uitleg of berekening gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg of berekening ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

LET OP: Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 51e druk van de atlas.

Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 51e.

Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.

De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 51e druk van de atlas.

De bronnen staan in bijlage 1.

Alleen bron 3 staat in bijlage 2.

Politiek en ruimte

Opgave 1 – Mogelijke toetreding van Turkije tot de EU

Gebruik de bronnen 1 tot en met 3.

- 1p 1 Noem het sociaal-culturele kenmerk van Turkije waarin Turkije afwijkt van de EU-lidstaten.
- De demografische situatie in een aantal landen van de EU leidt steeds meer tot een economisch probleem.
- 3p 2 Beredeneer op welke wijze de toetreding van Turkije ten dele een oplossing kan bieden voor dit economische probleem.
- Veel inwoners van de EU zijn bang dat door de toetreding van Turkije veel Turkse migranten naar de landen van de EU zullen komen.
Stelling: de toetreding van Turkije tot de EU leidt juist tot **minder** migratie van Turken naar de landen van de EU.
- 2p 3 Geef een passende redenering bij deze stelling.
- Tegenstanders van de toetreding van Turkije gebruiken vaak het argument dat Turkije grotendeels buiten Europa ligt. Toch is dit argument moeilijk staande te houden als je kijkt naar de ligging van één van de tien lidstaten die in 2004 zijn toegetreden tot de EU.
- 1p 4 Bij welke nieuwe lidstaat kun je je, net als bij Turkije, afvragen of dit land wel binnen Europa ligt?
- Andere argumenten van veel inwoners van de EU tegen toetreding van Turkije zijn, ten eerste: het lage bnp/inwoner en ten tweede: de grote primaire sector.
- 2p 5 Geef per argument aan of dit een correct argument is, gezien de informatie over de tien nieuwe lidstaten in bron 3.

Opgave 2 – Suikerhandel: Europa en ontwikkelingslanden

Gebruik de bronnen 4 en 5.

2p **6** Beredeneer waarom EU-exportsubsidies nadelige gevolgen kunnen hebben voor boeren in ontwikkelingslanden.

In bron 4 is de export van ruwe suiker op mondiale schaal te zien.

2p **7** Leg uit waarom Zuid-Afrika en Guyana wel hun suiker op de EU-markt afzetten en Australië en Cuba bijna niet.
Laat verschillen in afstand buiten beschouwing.

Pas in 2013 zal de exportsubsidie op suiker afgeschaft worden.

2p **8** Beredeneer met behulp van gegevens van bron 5 waarom Belgische en Franse suikerproducerende boeren tegen een verdere liberalisering van de suikerhandel zullen zijn.

Opgave 3 – De nieuwe gemeente Wijdmeren

Gebruik de bronnen 6 en 7.

De samenvoeging van de gemeenten 's-Graveland en Nederhorst den Berg met Loosdrecht was, gezien de politiekruimtelijke structuur in dit gebied (zie bron 7), niet de meest voor de hand liggende oplossing.

- 2p **9** Leg uit waarom het politiekgeografisch gezien voor 's-Graveland en Nederhorst den Berg méér voor de hand lag om een fusie met Hilversum aan te gaan. Ontleen je uitleg **uitsluitend** aan bron 7.

Vanuit het streven naar gemeenten als functionele regio's was een fusie met Hilversum ook logischer geweest. De stad Hilversum heeft veel voorzieningen.

- 1p **10** Met behulp van welke atlaskaart kun je aantonen dat 's-Graveland en Nederhorst den Berg bij het verzorgingsgebied van Hilversum horen?

De gegevens in de atlas over het verzorgingsgebied van Hilversum zijn al wat verouderd en bovendien niet erg precies. Stel dat jij onderzoek gaat doen om de kaart preciezer en actueler te maken. Je besluit een enquête onder de inwoners van 's-Graveland en Nederhorst den Berg te houden. Je wilt aantonen dat 's-Graveland en Nederhorst den Berg bij het verzorgingsgebied van Hilversum horen.

- 2p **11** Formuleer twee vragen die je zou stellen aan de bewoners van 's-Graveland en Nederhorst den Berg om dat aan te tonen.

De bevolking van Wijdmeren wilde geen fusie met de gemeente Hilversum. De weerstand onder de bevolking over het samengaan met Hilversum heeft voor een deel te maken met het regionale bewustzijn van de bewoners van Wijdmeren.

- 2p **12** Leg uit op welke wijze de landschappelijke kenmerken van dit gebied ertoe hebben bijgedragen dat de eigen identiteit van de kleine kernen in Wijdmeren lang bewaard is gebleven.

Stelling: "Ruimtelijke processen zullen er in de toekomst voor zorgen dat het dorpskarakter van de gemeente Wijdmeren minder sterk zal zijn."

- 2p **13** Leg uit waardoor het aannemelijk is dat ruimtelijke processen ertoe zullen bijdragen dat het dorpskarakter van de gemeente Wijdmeren in de toekomst zal afnemen.

Opgave 4 – De toekomst van woonboulevards

Gebruik de bronnen 8 tot en met 12.

De eerste woonwinkels die initiatieven namen voor woonboulevards (onder andere in Diemen en in Beverwijk) hadden verschillende redenen om hun winkel naar de rand van de stad te verplaatsen. Eén van die redenen was het creëren van een groter verzorgingsgebied.

- 2p 14 Leg uit waardoor de verplaatsing van woonwinkels uit de binnenstad naar de stadsrand het verzorgingsgebied van deze winkels heeft vergroot.

Aanvankelijk waren de woonboulevards alleen gericht op wonen, tegenwoordig is de trend om steeds grotere woonboulevards te bouwen, waar ook steeds meer andere typen winkels gevestigd worden. De nieuwe grote woonboulevards worden ook wel woonmalls genoemd. De grootste woonmalls vind je in Amsterdam (Villa Arena), Rotterdam (Alexandrium) en Den Haag (Megastores). De reikwijdte van deze woonmalls is nog groter dan van de oude woonboulevards. Villa Arena maakt zelfs reclame met de slogan: “Woonaanvend in Europa”.

De groei van de reikwijdte heeft te maken met het concept van de woonmalls en met ontwikkelingen van het consumentengedrag.

- 3p 15 Noem drie redenen waarom consumenten tegenwoordig een grotere afstand willen afleggen naar de woonmalls dan vroeger naar de woonboulevards.

Sommige gemeenten maken zich zorgen over de toekomst van ‘hun’ woonboulevards. Zij vrezen leegstand die kan leiden tot lagere belastinginkomsten en meer criminaliteit en overlast.

- 3p 16 Beargumenteer aan de hand van bron 11 waarom sommige gemeenten zich terecht zorgen maken over het voortbestaan van woonboulevards.

Het Hoofdbedrijfschap Detailhandel is erg kritisch over het beleid van de overheid ten aanzien van woonboulevards en wil dat de overheid zorgt voor een betere afstemming van de ontwikkeling van de woonboulevards.

- 2p 17 Geef een **ruimtelijk** en een **economisch** argument waarom de lokale, provinciale of nationale overheid nieuwbouwplannen voor woonboulevards op elkaar zouden moeten afstemmen.

De vergroting van het winkeloppervlak, de toename van de omvang van de woonboulevards én de toename van de reikwijdte maken allemaal onderdeel uit van hetzelfde proces.

- 1p 18 Met welk begrip wordt dit proces aangeduid?

Opgave 5 – Een zandlandschap in verandering

Zie atlaskaarten 20A en B (51e druk: 16A en B).

In het gebied rond Vragender zie je onregelmatige en meer regelmatige kavelvormen.

- 2p **19** Geef twee fysischgeografische factoren die een rol hebben gespeeld bij het ontstaan van de verschillen in het verkavelingspatroon.
- 2p **20** Geef twee sociaalgeografische factoren die een rol hebben gespeeld bij het ontstaan van de verschillen in het verkavelingspatroon.

Tussen 1960 en 1980 zijn veel zandlandschappen sterk veranderd door ruilverkaveling. In ruilverkavelingsgebieden zijn onder andere kavelvormen veranderd en beken rechtgetrokken.

- 2p **21** Geef nog twee zichtbare veranderingen in een zandlandschap na een ruilverkaveling.

Gebruik de kaarten 46D en 64B (51e druk: 42D en 56B).

- 2p **22** Geef twee fysischgeografische factoren die tot gevolg hebben dat het zandlandschap gevoeliger is voor verdroging dan andere Nederlandse landschappen.
- 3p **23** Leg uit waardoor het in natuurlijke staat terugbrengen van gekanaliseerde beken zal leiden tot een hogere grondwaterstand in het stroomgebied.

De Ruilverkavelingwet is in 1985 vervangen door de Landinrichtingswet. Bij ruilverkaveling stond de opbrengstverhoging van de landbouwsector centraal. Bij landinrichting is niet alleen de landbouw belangrijk op het platteland, maar ook de bewoning, de recreatie en de informatiefunctie van het landelijke gebied. Op een aantal plaatsen in Nederland zijn, onder andere in het kader van de landinrichting, beheersovereenkomsten afgesloten. Dit zijn afspraken tussen boeren en de overheid over een natuurvriendelijker beheer van landbouwgronden. Boeren krijgen hiervoor een financiële vergoeding.

- 2p **24** Noem twee voorbeelden van maatregelen die (onder andere op de zandgronden) kunnen worden vastgelegd in een beheersovereenkomst.
- 2p **25** Beargumenteer waarom er eerder een beheersovereenkomst zal worden gesloten met boeren in de omgeving van Vragender (tussen Lichtenvoorde en Winterswijk in de Achterhoek, Gelderland) dan met boeren op de zandgronden rond Gemert (ten noorden van Helmond, Noord-Brabant). Gebruik in je argumentatie gegevens ontleend aan kaart 61C (51e druk: 55C). Ga bij de beantwoording uit van Vragender.

Opgave 6 – Sojateelt, een belangrijke oorzaak van ontbossing in Brazilië

Gebruik de bronnen 13 en 14.

Op termijn kan de **milieugebruiksruimte bodem** op lokale schaal in Brazilië kleiner worden door de teelt van soja.

- 3p **26** Beredeneer in drie stappen op welke manier de teelt van soja kan leiden tot een afname van de milieugebruiksruimte bodem in Brazilië. Betrek in je redenering de oorspronkelijke plantengroei en een klimatologische factor.

De grootschalige teelt van soja in Brazilië is van invloed op de omvang van de **milieugebruiksruimte zoet water** op lokale schaal.

- 2p **27** Noem twee manieren waarop deze teelt daarop van invloed is.

De teelt van soja in Brazilië (bron 13) heeft ook invloed op de omvang van de totale milieugebruiksruimte bodem **van Nederland**.

- 2p **28** Leg uit op welke wijze de teelt van soja in Brazilië invloed heeft op de totale milieugebruiksruimte bodem die Nederland benut.

Vanuit de economische dimensie kun je op diverse ruimtelijke schalen tot een verschillend oordeel komen over de wenselijkheid van de uitbreiding van het soja-areaal in Brazilië.

- 2p **29** Geef op de lokale ruimtelijke schaal een argument vóór en een argument tégen uitbreiding van het soja-areaal in Brazilië, geredeneerd vanuit de economische dimensie.

Geredeneerd vanuit de dimensie natuur, lijkt uitbreiding van de sojateelt in de deelstaat Rio Grande do Sul meer wenselijk dan uitbreiding in de deelstaat Rondônia.

- 1p **30** Welk gegeven op de kaartbladen Latijns-Amerika en bron 14 ondersteunt deze redenering?

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.